

ELEVERS BEGRÄNSADE HANDLINGSUTRYMME OCH VUXNAS MÖJLIGHET ATT FÖRBÄTTRA DET

DISKUSSIONSFRÅGA NR. 1

Gällande normer i en skolklass kan antingen vara positiva eller negativa.

Exempel på positiva normer som bidrar till en god lärmiljö:

- man lyssnar färdigt på den som talar
- man låter alla andra komma till tals
- man tolererar även synpunkter man inte själv gillar
- man samarbetar med alla (andra) elever
- man hjälper alla (andra) elever

Hur kan jag som pedagog gestalta normerna tillsammans med mina kolleger (rollmodell) så att eleverna kan ta efter vårt förhållningssätt? I vilka situationer kan normerna gestaltas av oss vuxna? Hur kan vi vuxna handleda varandra (lärande organisation)?

Hur kan jag som pedagog handleda eleverna så att de kan följa de positiva normerna?

DISKUSSIONSFRÅGA NR. 2

Delge varandra vad ni har för regler för den sociala samvaron på den skola du arbetar på. Observera att det inte handlar om ordningsregler i klassrummet. Anser du att skolans regler för social samvaro är optimala?

Tre enkla regler

1. Alla får alltid vara med i gemenskapen – det finns plats för alla.
2. Inget barn/elev bestämmer över något annat barn/elev.
3. Om någon säger stopp eller sluta så måste man omedelbart sluta!

Dessa regler främjar en på alla sätt trygg lärmiljö.

Jenvén (2016)

DISKUSSIONSFRÅGA NR. 3

Elevperspektiv på våld, trakasserier & kränkningar-

Intervjustudie med elever i åk 9. Tre teman:

Skojbråk mellan pojkar - verbal tuff jargong som även kan ta sig uttryck i form av knuffar och hårda knytnävsslag.

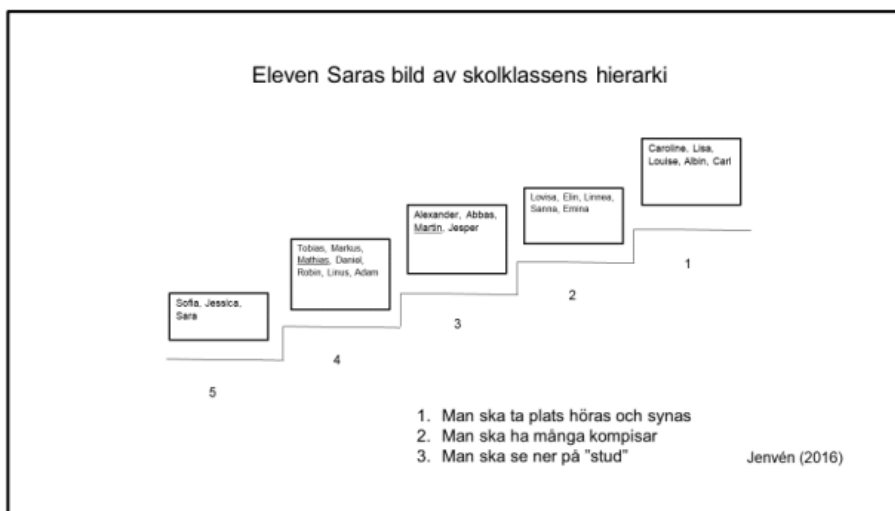
Sexuella trakasserier mot flickor – kan vara svåra att konfrontera, t.ex när en kille skriker "hora" till en grupp flickor som inte förstår till vem det är adresserat.

Vardagsrasism mot elever med utländsk bakgrund. - Eleverna som uttrycker rasistiska åsikter beskriver en tydlig vi och dom-syn.

Ungdomar, utsatthet och skola. Elevperspektiv på våld, trakasserier och kränkningar. Ylva Odenbring (2020).

Kan ni se dessa typer av nedsättande handlingar i era verksamheter? Hur bör ni handla och stötta elever som uppvisar denna typ av nedsättande handlingar? Hur kan ni ytterligare systematisera era insatser för att förhindra att ovan beskrivna handlingar uppstår?

DISKUSSIONSFRÅGA NR. 4

Fundera över och diskutera var ni själva befann er i skolklassens hierarki och om ni kan förstå varför.

Fundera också på om och i så fall på vilket sätt detta haft betydelse senare i livet såväl privat som jobbmässigt.

DISKUSSIONSFRÅGA NR. 5

Syftet med denna uppgift är att du som skolpersonal i grundskolan, ska få en möjlighet att förstå hur utsatta elever i en hierarki är beroende av att vuxna på skolan fullt ut agerar med en samsyn i praktiken vid kränkande handlingar.

Genomför ett kartläggningsarbete av en skolklass utifrån ett vuxenperspektiv. Det kan vara en skolklass du själv arbetat i eller en skolklass du själv gått i.

Skolklassen som en hierarkisk struktur

I denna uppgift kommer du att få tillfälle att reflektera över hur utsatta elever i en skolklass betraktad som en hierarkisk struktur har relationer till varandra som bland annat riskerar att begränsa deras handlingsutrymme. Med elevers handlingsutrymme avses möjlighet att komma till tals, bli lyssnad på samt fullt ut "vara den man vill vara" i en skolklasskontext. Syftet är att du som pedagog, ska få en möjlighet att förstå hur utsatta elever i en hierarki är beroende av att vuxna på skolan fullt ut agerar med en samsyn i praktiken vid kränkande handlingar. Dessutom får du reflektera kring utsatta elevers situation i en maktstruktur. Maktstrukturen synliggörs med hjälp av den bifogade positioneringstrappan. Denna hierarkiska trappmodell kan hjälpa dig förstå utsatta elevers situation i relation till andra elever i en skolklass.

Alla vuxna på skolan behöver arbeta främjande, förebyggande och åtgärdande för att utsatta elever i en hierarkisk skolklasskontext ska kunna förbättra en utsatt situation. Att kartlägga en skolklass utifrån elevers positioneringar och grupperingar kan utgöra en grund för vuxna i ett förbättringsarbete av elevers sociala samvaro.

Tillvägagångssätt - Kartläggning ur ett vuxenperspektiv

Kartläggningen ska göras ur ett vuxenperspektiv. Det övergripande syftet med uppgiften är att starta en tankeprocess kring gruppdynamik, utanförskap och dess konsekvenser för den enskilda eleven. Observera att detta inte är en fullständig Sociografisk inventering eftersom det då dessutom krävs ett omfattande intervjuarbete.

Innan du påbörjar uppgiften skriver du ut dokumentet "Positioneringstrappa". Välj ut en skolklass där du kan sätta dig in i rollen som en professionell pedagogisk ledare. Det kan vara en skolklass du själv arbetat i eller en klass du själv gått i.

Du ska nu prova att använda positioneringstrappan för att synliggöra normer, kränkande handlingar, sociala processer och elevers skilda handlingsutrymme. Använd gärna bild nr. 26 från den digitala föreläsningen som stöd för hur en kartläggning kan illustreras. Normerna på denna bild är specifikt kopplade till skolklassen i Jenvéns avhandling vilket gör att andra normer kan synliggöras på din bild.

- Placera ut grupper av elever på den nivå av trappan där du anser att de passar in (ringa in). Observera att samtliga elever skall finnas med. Du kan välja att använda samtliga nivåer eller bara någon enstaka. Det är i sin ordning att placera mer än en grupp på samma nivå. En elev kan även ingå i flera grupper eller ensam bilda en egen "grupp".
- Fundera över om det finns någon eller några ledare (positiva och/eller negativa) i grupperna. Markera, om så är fallet, dessa elever med en understrykning.
- Beskriv trappans samtliga nivåer (skrivs under nivåerna), även de nivåer som saknar utplacerade elever. "Här finns de som.....". När nivåerna beskrivs framträder klassens gällande/dominerande normer.
- Fundera även över varför kamratgrupperna återfinns på just denna nivå. Ange möjliga bestämmande faktorer såsom: egenskaper hos individen, kroppsspråk, språklig förmåga, klädsel, intresse eller annat. Anser du att kamratgrupperna är öppna för vem som helst av de andra eleverna eller utestängs vissa? Finns hierarkier inom kamratgrupperna? Beskriv i så fall dessa. Vilka gruppnormer styr i grupperna?
- Beskriv elevernas handlingsutrymme vad gäller möjligheten att komma till tals och bli lyssnad på samt att fullt ut "få vara den man vill vara".
- Försök beskriva vilka eventuella strategier du uppfattar att en elev använder sig av för att vara kvar i sin ursprungliga kamratgrupp eller för att komma in i en annan grupp. Används/användes exempelvis kränkande handlingar som medel för detta?
- Bedöm om och i så fall hur ni som pedagoger arbetar/arbetade med den aktuella elevgruppen. Gör/gjordes aktiva insatser för att påverka hierarkin, grupperingar, kränkande handlingar och/eller elevers handlingsutrymme? Hur gör/gjorde man? Hur kan elevsynen kopplas till det resultat du får fram?